يَوْمَ نَقُولُ لِجَهَنَّمَ هَلِ امْتَلَأْتِ وَ تَقُولُ هَلْ مِنْ مَزِيدٍ

(30) وَ أُزْلِفَتِ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ غَيْرَ بَعِيدٍ (31) هٰذَا

مَا تُوعَدُونَ لِكُلِّ أَوَّابٍ حَفِيظٍ (32) مَنْ خَشِيَ

الرَّحْمٰنَ بِالْغَيْبِ وَ جَاءَ بِقَلْبٍ مُنِيبٍ (33) ادْخُلُوهَا

بِسَلاَمٍ ذٰلِکَ يَوْمُ الْخُلُودِ (34) لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ فِيهَا

وَ لَدَيْنَا مَزِيدٌ (35) وَ كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ هُمْ

أَشَدُّ مِنْهُمْ بَطْشاً فَنَقَّبُوا فِي الْبِلاَدِ هَلْ مِنْ مَحِيصٍ

(36) إِنَّ فِي ذٰلِکَ لَذِكْرَى لِمَنْ كَانَ لَهُ قَلْبٌ أَوْ

أَلْقَى السَّمْعَ وَ هُوَ شَهِيدٌ (37) وَ لَقَدْ خَلَقْنَا

السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضَ وَ مَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَ مَا

مَسَّنَا مِنْ لُغُوبٍ (38) فَاصْبِرْ عَلَى مَا يَقُولُونَ وَ

سَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّکَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَ قَبْلَ

الْغُرُوبِ (39) وَ مِنَ اللَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَ أَدْبَارَ السُّجُودِ
(40) وَ اسْتَمِعْ يَوْمَ يُنَادِ الْمُنَادِ مِنْ مَكَانٍ قَرِيبٍ
(41) يَوْمَ يَسْمَعُونَ الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ ذٰلِکَ يَوْمُ
الْخُرُوجِ (42) إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي وَ نُمِيتُ وَ إِلَيْنَا
الْمَصِيرُ (43) يَوْمَ تَشَقَّقُ الْأَرْضُ عَنْهُمْ سِرَاعاً
ذٰلِکَ حَشْرٌ عَلَيْنَا يَسِيرٌ (44) نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ
وَ مَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِجَبَّارٍ فَذَكِّرْ بِالْقُرْآنِ مَنْ يَخَافُ
وَعِيدِ (45)

The day We will ask hell, "Art thou filled to the full?" It will say, "Are there any more (to come)?" And the garden will be brought nigh to the righteous,- no more a thing distant. (A voice will say:) "This is what was promised for you,- for every penitent heedful one, "Who feared the most gracious unseen, and brought a heart turned in devotion (to Him): "Enter ye therein in peace and security; this is a day of eternal life!" There will be for them therein all that they wish,- and there is more with us. But how many generations before them did We destroy (for their sins),-

stronger in power than they? Then did they wander through the land: was there any place of escape (for them)? Verily in this is a message for any that has a heart and understanding or who gives ear and is a witness. We created the heavens and the earth and all between them in six days, nor did any sense of weariness touch Us. Bear, then, with patience, all that they say, and celebrate the praises of thy Lord, before the rising of the sun and before (its) setting. And during part of the night, (also,) celebrate His praises, and (so likewise) after the prostration. And listen for the day when the caller will call out from a place quiet near,- The day when they will hear a (mighty) blast in (very) truth: that will be the day of resurrection. Verily it is We who give life and death; and to Us is the final return- the day when the earth will be rent asunder, letting them hurrying out: that will be a gathering together,- quite easy for Us. We know best what they say; and thou art not one to compel them by force. So admonish with the Quran such as fear My warning!

وہ دن جب کہ ہم جہنم سے پوچھیں گے کیا تو بھر گئی؟ اور وہ کہے گی کیا اور کچھ ہے؟ اور جنت متقین کے قریب لے آئی جائے گی، کچھ بھی دور نہ ہو گی- ارشاد ہو گا "یہ ہے وہ چیز جس کا تم سے وعدہ کیا جاتا تھا، ہر اُس شخص کے لیے جو بہت رجوع کرنے والا اور بڑی نگہداشت کرنے والا تھا، جو بے دیکھے رحمٰن سے ڈرتا تھا، اور جو دل گرویدہ لیے ہوئے آیا ہے- "داخل ہو جاؤ جنت میں سلامتی کے ساتھ "- وہ دن حیات ابدی کا دن ہو گا- وہاں ان کے لیے وہ سب کچھ ہو گا جو وہ

چاہیں گے، اور ہمارے پاس اس سے زیادہ بھی بہت کچھ ان کے لیے ہے- ہم ان

سے پہلے بہت سی قوموں کو ہلاک کر چکے ہیں جو ان سے بہت زیادہ طاقتور تھیں

اور دنیا کے ملکوں کو انہوں نے چھان مارا تھا- پھر کیا وہ کوئی جائے پناہ پا سکے؟ اِس

تاریخ میں عبرت کا سبق ہے ہر اس شخص کے لیے جو دل رکھتا ہو، یا جو توجہ سے

بات کو سنے- ہم نے زمین اور آسمانوں کو اور اُن کے درمیان کی ساری چیزوں کو

چھ دنوں میں پیدا کر دیا اور ہمیں کوئی تکان لاحق نہ ہوئی- پس اے نبیؐ، جو باتیں

یہ لوگ بناتے ہیں ان پر صبر کرو، اور اپنے رب کی حمد کے ساتھ اس کی تسبیح

کرتے رہو، طلوع آفتاب اور غروب آفتاب سے پہلے اور رات کے وقت پھر اُس

کی تسبیح کرو اور سجدہ ریزیوں سے فارغ ہونے کے بعد بھی- اور سنو، جس دن

منادی کرنے والا (ہر شخص کے) قریب ہی سے پکارے گا، جس دن سب لوگ

آوازۂ حشر کو ٹھیک ٹھیک سن رہے ہوں گے، وہ زمین سے مردوں کے نکلنے کا دن

ہو گا- ہم ہی زندگی بخشتے ہیں اور ہم ہی موت دیتے ہیں، اور ہماری طرف ہی اُس

دن سب کو پلٹنا ہے جب زمین پھٹے گی اور لوگ اس کے اندر سے نکل کر تیز تیز

بھاگے جا رہے ہوں گے- یہ حشر ہمارے لیے بہت آسان ہے- اے نبیؐ، جو باتیں

یہ لوگ بنا رہے ہیں انہیں ہم خوب جانتے ہیں، اور تمہارا کام ان سے جبراً بات منوانا نہیں ہے- بس تم اِس قرآن کے ذریعہ سے ہر اُس شخص کو نصیحت کر دو جو میری تنبیہ سے ڈرے-

वह दिन जब कि हम जहन्नम से पिछेंगे क्या तू भर गई? और वह कहेगी क्या और कुछ है? और जन्नत मुत्तक़ीन के क़रीब ले आई जाएगी, कुछ भी दूर न होगी | इरशाद होगा, "यह है वह चीज़ जिसका तुमसे वादा किया जाता था, हर उस शख्स के लिए जो बहुत रुजुअ करनेवाला और बड़ी निगहदाश्त करनेवाला था, जो बेदेखे रहमान से डरता था, और जो दिले-गिरवीदा लिए हुए आया है | दाख़िल हो जाओ जन्नत में सलामती के साथ |" वह दिन हयाते-अबदी का दिन होगा | वहाँ उनके लिए वह सब कुछ होगा जो वे चाहेंगे, और हमारे पास इससे ज़्यादा भी बहुत कुछ उनके लिए है | हम इनसे पहले बहुत-सी क़ौमों को हलाक कर चुके हैं जो इनसे बहुत ज़्यादा ताक़तवर थीं और दुनिया के मुल्कों को उन्होंने छान मारा था | फिर क्या वे कोई जाए-पनाह प् सके? इस तारीख़ में इबरत का सबक़ है हर उस शख्स के लिए जो दिल रखता हो, या जो तवज्जुह से बात को सुने | हमने ज़मीन और आसमानों को और उनके दरमियान की सारी चीजों को छः दिनों में पैदा कर दिया और हमें कोई तकान हालिक़ न हुई | पस ऐ नबी, जो बातें ये लोग बनाते हैं उनपर सब्र करो, और अपने रब की हम्द के साथ उसकी तस्बीह करते रहो | तुलूए-आफ़ताब और गुरुबे-आफ़ताब से पहले | और रात के वक़्त फिर उसकी तस्बीह करो और सजदारेज़ियों से फ़ारिग होने के बाद भी | और सुनो, जिस दिन मदानी करनेवाला (हर शख्स के) क़रीब ही से पुकारेगा, जिस दिन सब लोग आवाज़े-हश्र को ठीक-ठीक सुन रहे होंगे, वह ज़मीन से मुर्दों के निकलने का दिन होगा | हम ही ज़िन्दगी बख्शते हैं और हम ही मौत देते हैं, और हमारी तरफ़ ही उस दिन सबको पलटना है, जब ज़मीन फटेगी

और लोग उसके अन्दर से निकलकर तेज़-तेज़ भागे जा रहे होंगे | यह हश्र हमारे लिए बहुत आसान है | ऐ नबी, जो बातें ये लोग बना रहे हैं उन्हें हम ख़ूब जानते हैं, और तुम्हारा काम उनसे जबरन बात मनवाना नहीं है | बस तुम इस क़ुरआन के ज़रीए से हर उस शख्स को नसीहत कर दो जो मेरी तंबीह से डरे |